

HROB REBRÍKOM DO NEBA SA STÁVA

Svätý Maxim Vyznávač († 662) píše: „Tento obdivuhodný sviatok je predmetom úcty zo všetkých strán. Uctiejú ho anjeli i ľudia a je ozdobený milosťou svätej Bohorodičky. Dokonca aj čas, keď sa tento slávny sviatok slávi, je dobrý a požehnaný, hojný na plody a prekypujúci krásou. Je predzvesťou oberačky, dozrievajú plody stromov i všetky druhy ovocia. Je to pocta stvorenstva i sláva Stvoriteľa a vopred ohlasuje rajskú slasť. Toto všetko sa predkladá na to, aby bol uctený tento svätý sviatok, na slávu jeho ctiteľov.“

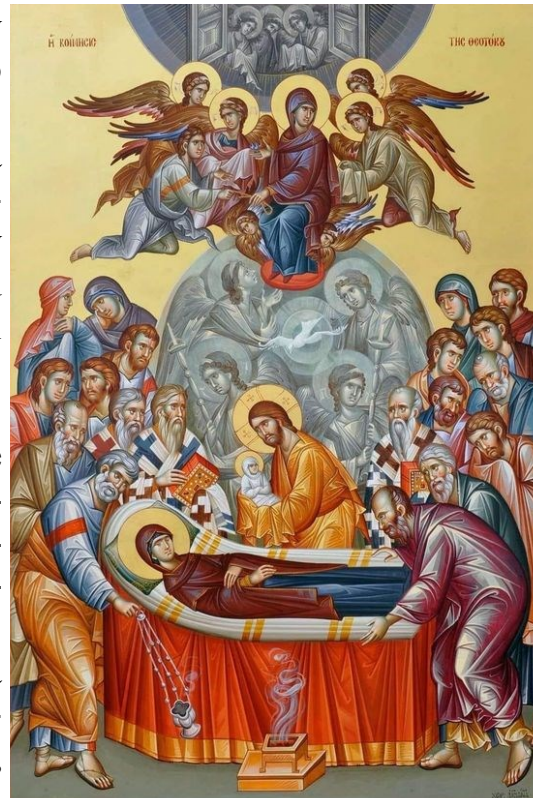
Počiatky sviatku Zosnutia Presvätej Bohorodičky

Sviatok má podľa všetkého pôvod na východe, hoci nám nie je známy čas jeho vzniku ani lokalita, kde sa zrodil. Odborníci formulovali viacero hypotéz. Tá najviac uznávaná sa zakladá na správe, ktorú prináša gruzínsky lekciónár z 8. storočia. Správa informuje o liturgických zvykoch v Jeruzaleme, ktoré sú staršie najmenej o sto rokov, i o tom, že 15. augusta sa slávil mariánsky sviatok v chráme, ktorý dala postaviť cisárovná Athénais – Eudokia († 460) v Getsemany na mieste, ktoré býva označované ako hrob Bohorodičky. V každom prípade je istý fakt, že cisár Maurícius (582 – 602) rozšíril sviatok na celú ríšu. Už od čias Teodora Studitu (759 – 826) predchádzal sviatku dvojtýždňový pôst, počas ktorého sa každý večer spieval paraklis (čo v preklade znamená príhovor alebo potecha) – medzi ľuďmi veľmi obľúbená pobožnosť na česť Bohorodičky. Skutočnosť, ako významne zasahovali svetskí panovníci aj do cirkevného a liturgického života, vidíme tiež z toho, že cisár Andronik II. nariadil dekrétom, aby bol celý mesiac august zasvätený tajomstvu zosnutia Bohorodičky. V Ríme zaviedol sviatok pápež Sergej I (687 – 701) a zaviedol na ten deň aj procesiu, ktorá putovala od Chrámu sv. Adriána cez fórum až k bazilike Santa Maria Maggiore. Táto procesia sa pomerne rýchlo zmenila na nočný sprievod s fakľami, v sprievode niesli vzácnu ikonu Krista (tzv. Rukou neutvorený obraz) a pri bazilike Santa Maria Maggiore túto ikonu privítali ďalšou vzácnou ikonou Bohorodičky známou pod menom Salus populi Romani (Záchrana rímskeho ľudu). Procesia sa zavŕšila slávením omše ešte pred svitaním, ktorú slávil sám pápež. Na západe získal prevahu názov Nanebovzatie Panny Márie, kým východ si ponechal pôvodný názov Zosnutie – Uspenie.

Opis Máriinej smrti

O ďalšom živote Presvätej Bohorodičky po Ježišovom nanebovstúpení nám evanjeliá ani žiadne listy správy nepodávajú. Opis jej odchodu z tohto sveta sa opiera o udalosti, ako ich zaznamenala apokryfná literatúra. Medzi hlavné pramene patrí spis *Transitus*, t. j. Prechod Márie do večnosti, ďalej *Knihá Jána*, solúnskeho arcibiskupa, *Akty svätého Tomáša* a iné. Na základe týchto prameňov by sme mohli zostaviť takýto sled udalostí:

Po Ježišovom nanebovstúpení Mária mala vo zvyku často chodiť k jeho prázdnemu hrobu, do ktorého bol uložený. Tam sedávala a o všetkých udalostiach uvažovala. Keď sa aj u nej začala hlásiť staroba, jej modlitby sa zmenili na jedinú prosbu: aby ju jej Syn láskavo vzal k sebe.

Keď raz v piatok podľa svojho zvyku prišla k prázdnomu hrobu, uvidela archanjela Gabriela, ktorý ju pozdravil slovami: „Raduj sa“. Potom jej oznámil, že jej koniec sa blíži a že tu na tejto zemi ostane už len krátko. Keď sa po tomto stretnutí Mária vrátila domov, povedala dievčatám, ktoré jej pomáhali: „Poďme do môjho domu v Betleheme, chcem, aby sa môj odchod uskutočnil na mieste, kde môj Syn prišiel na svet.“ Zásahom Božej prozreteľnosti sa začali schádzať apoštoli zo všetkých kútov, kam sa rozišli hlásať evanjelium. Ján prišiel z Efezu, Peter z Ríma, Andrej z Achájska, Pavol z Korintu a Tomáš z Indie. Každý z nich vyrozprával Márii svoje zážitky a skúsenosti z ohlasovania. Potom Mária všetkých vyzvala, aby sa spoločne modlili a Peter ako prvý z apoštolov predniesol slová povzbudenia. Bola nedeľa. O tretej hodine Ježiš osobne zastal pri lôžku svojej matky, sprevádzaný zástupom anjelov, ktorí spievali slová Písma: „Ako ľalia medzi trnami, tak je moja najdrahšia medzi dievčatami.“ Dom ožiarilo také svetlo, že sa zdalo, akoby samo slnko prebývalo v dome. Okrem toho dom zaplavila nevýslovná vôňa, takže všetci v údive popadali na zem. Mária sa na Ježiša usmievala a on prijal jej prečistú dušu. Bezduché Máriino telo ležalo pokojne na lôžku, kým jej duša aj so Synom odchádzala do raja. V tej chvíli niektorí slepí zázračne začali vidieť a chromí chodiť, malomocní sa stali čistými. Zvesť o tom, že nasledovníci Ježiša Krista i mnohí ich prívrženci sa zišli v Betleheme, došla až do Jeruzalema. Poprední predstavitelia židovského národa to považovali za vynikajúcu príležitosť, ako konečne raz a navždy skončiť s touto novou sekťou, ako vtedy kresťanov nazývali. Zhromaždili ozbrojený ľud a chceli zaútočiť. Apoštoli medzitým chystali pohrebný sprievod, aby uložili telo Presvätej Bohorodičky do nového hrobu. Počas sprievodu sa istý židovský kňaz menom Ruben (podľa iných prameňov sa volal Afton) priblížil k nosičom, ktorí niesli mŕtve telo na pochovanie, a plný nenávisti ho chcel zneuctiť tým, že ho zhodí na zem. Ale sotva vystrel ruky k márom, Božím zásahom mu boli ruky odťaté až po lakeť a ostali visieť na nosidlách. Tu Ruben prepukol v silný plač a prosil apoštolov, aby sa nad ním zľutovali. Peter sa naňho súciteľne pozrel a obyčajným kývnutím hlavy sa Rubenove ruky vrátili na svoje miesto. Plný vďačnosti sa zaradil aj on medzi nasledovníkov Ježiša Krista. Keď sprievod došiel do Jeruzalema, ľud vzdával Márii poctu ešte päť dní, až ju napokon uložili do hrobu. Na druhý deň ráno sa vybral k hrobu apoštol Tomáš, aby sa tam modlil, keď tu zistil, že hrob je otvorený a prázdny. Okamžite sa rozbehol, aby apoštolov informoval o tom, čo videl. Ako tak bežal, uzrel vo videní Máriu sprevádzanú anjelmi. Tá sa naň obrátila so slovami: „Oznám túto zvesť svojim bratom a ako spomienku vám nechávam toto.“ Po týchto slovách sňala zo seba pás, ktorým ju apoštoli opásali pred pochovaním, a zhodila ho Tomášovi. Apoštol Tomáš vyrozprával ostatným všetko, ukazujúc im pás Bohorodičky. Aj oni sa vybrali k jej hrobu a keď videli, že všetko je tak, ako Tomáš hovorí, uverili, že Mária bola vzatá do neba s dušou i telom.

Pôst pred sviatkom Zosnutia - Vzhľadom na to, že sviatok Zosnutia Bohorodičky patrí k najvýznamnejším sviatkam liturgického roka, podobne ako pred Paschou či Kristovým narodením aj tomuto sviatku predchádzal niekoľkodňový pôst ako príprava. Uspenský pôst alebo Spasivka, ako sa tiež nazýva, vošiel do kresťanskej praxe skôr zvykom než nejakým zákonným nariadením. Tak napr. pápež Mikuláš I. v 9. storočí píše Bulharom: „Svätá Rímska cirkev odpradáva prijala a zachovala nasledujúce pôsty: štyridsať dní pred Paschou, po Päťdesiatnici, pred sviatkom Zosnutia Bohorodičky Márie a tiež pred sviatkom Pánovho narodenia.“ Súčasný pôst pred sviatkom Petra a Pavla (Petrivka) a pôst pred Zosnutím (Spasivka) tvorili pôvodne iba jeden pôst, ktorý sa začínal po Prvej nedeli po Päťdesiatnici a trval až do sviatku Zosnutia. Ale z ohľadu na ľudskú krehkosť bolo toto dlhé obdobie pôstu rozdelené na dva menšie pôsty a celý mesiac júl bol z tohto pôstu vynechaný.

Obrad pochovania Bohorodičky v liturgii

Tak ako všetky spasné udalosti zo života Ježiša Krista si kresťania v liturgii nanovo sprítomňovali, chceli si rovnako sprítomniť aj udalosť zosnutia Presvätej Bohorodičky a jej pochovanie. Tento obrad je pomerne nedávny (14. – 16. stor.), má jeruzalemský pôvod a usiluje sa kopírovať obrady Veľkej soboty, keď si sprítomňujeme Pánovo odpočívanie v hrobe. Niekde sa obrad pochovania Bohorodičky koná v samotný deň, keď sa slávi jej zosnutie (Kyjevo-pečerská lavra), na iných miestach to môže byť deň pred samotným sviatkom (Getsemany v Jeruzaleme) alebo dokonca dva dni po ňom. V Jeruzaleme patriarcha s veľkým sprievodom duchovenstva a veriacich so sviecami nesú ikonu, ktorá znázorňuje mŕtve telo Bohorodičky, a slávnostne ho uložia do jaskyne, ktorá bola kedysi jej skutočným hrobom. Pritom spievajú 17. katizmu, t. j. 118. žalm, rozdelený na tri štácie (presne tak ako na Veľkú sobotu) a tieto verše žalmu sa striedajú s tzv. pochvalami – spevmi, ktoré ospevujú Máriin odchod do večnosti, no zároveň vyjadrujú aj smútok apoštolov nad jej odchodom. Tak sa podľa vzoru obradov Veľkej soboty a Pánovej plaščenice začala praktizovať aj plaščenica Bohorodičky a vynášať do stredu chrámu, kde býva vystavená na verejnú úctu až do zakončenia sviatku.

Rebrík do neba

Prvá stichyra na večierni sviatku Zosnutia sa začína slovami: „Aký to veľký div! Zdroj života do hrobu sa dáva a hrob rebríkom do neba sa stáva“. K týmto nádherným slovám dodáva svätiteľ Dimitrij Rostovský nasledujúce: „Milovaní, zastaňme pri tomto obdivuhodnom hrobe Božej Matky; zastaňme svojou myslou a pozrime sa duchovným zrakom, čo za stupne má tento vznešený rebrík. Aké sú to stupne, po ktorých Božia Matka v čase svojho odchodu vystúpila na nebo? Vari hrob dlhý tri aršiny a priamo stojaci môže viesť do neba? Je jasné, že slovo hrob tu znamená smrť. Smrť je tu nazvaná hrobom a rebríkom, lebo tak ako hrob meria tri aršiny, tak aj smrť Božích svätých vovádza ich duše do neba cez tri teologické cnosti: vieru, nádej a lásku. Viera ich privádza k nazeraniu na Boha z tváre do tváre, nádej ich vedie k tým dobrám, ktoré oko nevidelo a o ktorých ucho nepočulo, a láska ich zjednocuje so samým Bohom, ktorý je láska. Ale kto dokáže vypočítať všetky cnosti tej nádhornej duše Božej Matky? Kto dokáže vyrozprávať, ako a koľkými dobrými skutkami sa prečistá Panna od svojej mladosti až do posledného výdychu páčila Bohu, svojmu Stvoriteľovi? Skôr spočítaš kvety na jar, klasy v lete, ovocie na jeseň a snehové vločky v zime, skôr spočítaš kvapky v mori a hviezdy na nebi, než dobré skutky a prednosti Božej Matky.“

Zdroj: SLOVO - časopis Gréckokatolíckej cirkvi <https://casopisslovo.sk/.../hrob-rebrikom-do-neba-sa-stava/>

Farské oznamy

Sviatosť manželstva chcú prijať:

*Patrik Pastirčík, gréckokatolík, bývajúci v Šarišskom Jastrabí a
Dominika Struková, gréckokatolíčka, bývajúca v Šarišskom Jastrabí*

Liturgický program od 19.08.2024 do 01.09.2024

<i>Dátum</i>	<i>Čas</i>	<i>Program</i>	<i>Úmysel</i>	<i>Liturgický kalendár</i>
19.08 Po.	07:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Kačmarikovej 196	Svätý mučeník Andrej Stratopedarcha a spoločníci.
20.08 Ut.				Svätý prorok Samuel.
21.08 St.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Filičkovej 175	Svätý apoštol Tadeáš. Svätá mučenica Bassa.
22.08 Št	18:00 19:00	Sv. liturgia csl. Sv. liturgia rom.	ZBP Patrik a Dominika	Svätý hieromučeník Irenej, lyonský biskup
23.08 Pia.	18:00	Sv. liturgia csl.	ZBP r. Zuzany Kyseľovej	Odobzdanie sviatku Zosnutia presvätej Bohorodičky.
24.08 So	08:00	Sv. liturgia csl.	† Ľudmila Rešetárová	Svätý hieromučeník Eutychés.
25.08 Ne.	07:00 08:00	Utieraň Sv. liturgia csl.	Za farské spoločenstvo Na úmysel darcu	NEDEĽA 14. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIATNICI Blažený hieromučeník Metod, michalovský protoigumen. 5. hlas Farská zbierka Odpust Čirč
26.08 Po.				Svätí mučeníci Adrián a Natália.
27.08 Ut.				Náš prepodobný otec Pimen.
28.08 St.				Náš prepodobný otec Mojžiš Etiópsky.
29.08 Št	08:00	Sv. liturgia csl.	ZBP r. Somičovej 112	SŤATIE ÚCTYHODNEJ HLAVY ÚCTYHODNÉHO A SLÁVNEHO PROROKA, PREDCHODCU A KRSTITEĽA JÁNA.
30.08 Pia.				Naši otcovia svätý Alexander, svätý Ján a svätý Pavol Nový, konštantínopolskí patriarchovia.
31.08 So.	08:00	Sv. liturgia csl.	† Mária Tarasovičová (ročná)	Uloženie úctyhodného pásu našej presvätej Vládkyne a Bohorodičky.
01.09 Ne.	08:00 09:00	Utieraň Sv. liturgia csl.	ZBP r. Gernátovej	NEDEĽA 15. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIATNICI 6. hlas